

UNITAT 2: LA VARIACIÓ LINGÜÍSTICA

1. ELS IDIOLECTES

Una llengua és un codi format per un conjunt de recursos verbals que estan a disposició de tots els membres de la comunitat lingüística. Aquestes varietats lingüístiques de caràcter individual, és un element més de la seva identitat personal, com ho poden ser les empremtes dactilars.

2. ELS DIALECTES

Els membres d'una comunitat lingüística formen diferents grups més o menys homogenis en funció de l'origen geogràfic, el nivell sociocultural, l'etapa històrica que els ha tocat viure, etc.

- VARIETAT HISTÒRIQUES O DIACRÒNIQUES: la llengua és una unitat històrica que ha anat evolucionant d'acord amb les necessitats comunicatives de cada època. A partir d'aquesta visió diacronia podem parlar de varietats històriques.
Es basa en la creu on la vertical és la sincronia (en un període curt, es diu que fa un tall en la horitzontal i s'agafa aquest any concret) i en horitzontal la diacronia (al llarg d'un període de temps).
 - Varietats medievals
 - Varietats de l'època moderna
 - Varietats del segle XIX
- VARIETAT SOCIALS O DIASTRÀTIQUES: són els usos lingüístics associats als diferents grups socioculturals. Les varietats socials poden arribar a se molt diferenciades; aleshores podem parlar d'unes variants altes o culturalitzades, més o menys refinades, i d'unes variants baixes o no culturitzades, més o menys búlgars.
En les societats més igualitàries les varietats socials tendeixen a desaparèixer. Preveuen certs usos lingüístics, argots, llenguatge propi de grups de professionals o activitats.
Parlars *xava* el més racial o *bleda* alguns errors realitzen parlars molt castellanitzats. I el parlar *ultra* pretén ser ultracorrecte.

3. ELS REGISTRES

L'ús de la llengua està sempre condicionat per la situació comunicativa: els participants, relació entre ells, objecte de la comunicació, propòsit, on i com es realitza.

Factors que determinen els registres:

- L'especialització temàtica: tractar en diferents graus d'especialització. Si és alt s'utilitzarà la terminologia específica i si és baix utilitzarem expressions més genèriques.
- El lloc i el canal: el lloc on ens trobem i el canal de transmissió que utilitzem condicionen l'ús lingüístic. Pot ser espontani i desimbolt; en un altres, més formal i meditat.
- Els participants: la relació entre participants segons el grau de proximitat, pot ser formalitat alta o baixa.
- El propòsit: determina les característiques estructurals i formals del text.

Varietats funcionals bàsiques:

- Registre formal: es caracteritza per la pronúncia acurada, la selecció del lèxic apropiat, la construcció de períodes sintàctics més o menys llargs i l'ús de diverses estratègies pròpies de la retòrica.
 - Científic i tècnic
 - Jurídic i administratiu
 - Literari
- Registre informal: es caracteritzen per l'espontaneïtat i la improvisació, els canvis sobtats de tema, les repeticions o les reformulacions dels enunciats i els sobreentesos. L'ús de lèxic és imprecís i la sintaxi és simple i vacil·lant. Les situacions informals, la informació no verbal sol tenir gran importància. Subgrups:
 - Col·loquial (amics) o familiar
 - Vulgar

4. LA VARIETAT ESTÀNDAR

Les societats modernes s'han configurat una supravarietat lingüística regulada per un codi i promoguda per les institucions, principalment a través del sistema educatiu i dels mitjans de comunicació. S'anomena llengua estàndard. Té quatre funcions:

1. Tota la comunitat lingüística accepta com a norma general i model de referència
2. Varietat que possibilita i garanteix la intercomunicació generalitzada
3. Crea la noció de llengua unitària
4. El model que proporciona la seguretat necessària en els usuaris es potencia la lleialtat lingüística i s'assegura la transmissió de la llengua de les noves generacions

L'estàndard de la llengua catalana es basa en la codificació lingüística establerta per Pompeu Fabra durant la primera meitat del segle XX.